

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI ABU RAYHON BERUNIY
NOMIDAGI URGANCH DAVLAT UNIVERSITETI

“QURILISH VA ARXITEKTURA SOHASIDAGI INNOVATSION
G'OYALAR, INTEGRATSIYA VA TEJAMKORLIK”

УРГЕНЧСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ АБУ РАЙХАНА БЕРУНИ

РЕСПУБЛИКАНСКАЯ
НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ
«ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ, ИНТЕГРАЦИЯ
И ЭКОНОМИКА В ОБЛАСТИ
СТРОИТЕЛЬСТВА И АРХИТЕКТУРЫ»

IN THE NAME OF
ABU RAYHAN BERUNI
URGANCH STATE UNIVERSITY

“INNOVATIVE IDEAS, INTEGRATION,
AND ECONOMY IN THE FIELD OF
CONSTRUCTION AND
ARCHITECTURE”
SCIENTIFIC AND PRACTICAL
REPUBLICAN CONFERENCE

MAVZUSIDAGI RESPUBLIKA
ILMIY-AMALIY KONFERENSIYA
1-TO'PLAMI

TASHKILIY QO‘MITASI:

RAIS:

Abu Rayhon Beruniy nomidagi Urganch davlat universiteti rektori v.v.b.,
professor - **S.U. Xodjaniyazov**

HAMRAISLAR:

Abu Rayhon Beruniy nomidagi Urganch davlat universiteti ilmiy ishlar va
innovatsiyalar bo‘yicha prorektori, PhD, dotsent - **Z.Sh. Ibragimov**

Abu Rayhon Beruniy nomidagi Urganch davlat universiteti xalqaro hamkorlik
bo‘yicha prorektori, f-m.f.d., professor - **G‘.U. Urazboyev**

Abu Rayhon Beruniy nomidagi Urganch davlat universiteti, Texnika fakulteti
dekani, f-m.f.n., dotsent - **M.Q. Qurbanov**

Toshkent davlat transport universiteti, Avtomobil yo‘llari muhandisligi
fakulteti dekani, t.f.d., professor - **A.X. Urokov**

Xorazm viloyati Qurilish va uy-joy kommunal xo‘jaligi boshqarmasi, Urganch
tuman bosh arxitektori - **R.B. Matmurotov**

ILMIY KOTIB:

Abu Rayhon Beruniy nomidagi Urganch davlat universiteti, “Qurilish”
kafedrası dotsenti, PhD - **A.A. Qutlijev**

TASHKILIY QO‘MITA A‘ZOLARI:

Abu Rayhon Beruniy nomidagi Urganch davlat universiteti yoshlar masalalari
va ma‘naviy-ma‘rifiy ishlar bo‘yicha prorektori, PhD, dotsent - **D.I. Ibadullayev**

Abu Rayhon Beruniy nomidagi Urganch davlat universiteti moliya-iqtisod
ishlari bo‘yicha prorektori - **A. Atajanov**

Abu Rayhon Beruniy nomidagi Urganch davlat universiteti “Qurilish”
kafedrası mudiri, t.f.n., dots. – **Q.K. Axmedov**

Abu Rayhon Beruniy nomidagi Urganch davlat universiteti “Arxitektura”
kafedrası mudiri **R. Palvanov**

t.f.d., prof., R. Raximov, t.f.d., prof., B.Raxmonov, t.f.n., dots., K.Kuryozov, i.f.n., dots., N. Sattorov, a.f.n., dots., M. Setmamatov, a.f.f.d., dots., S. Atoshev, a.f.f.d., Sh. Abdullayeva, dots., Sh. Xo‘janiyozov, t.f.f.d., S. Sultanova, A. Atamuratov, A. Seyitniyozova, N. Kariyeva, S. Rajabov, S. Yusuf, A. Sobirov, X. Madirimov, X. Radjabov, I. Bekturdiyev, B. Radjapov, A. Xodjayazov, A. Matkarimov, M. Djumanazarova, R. Nafasov, Sh. Navruzov, Y. Tadjiev, R. Sovutov, A. Samandarov, L. Yusupova, Sh. Masharipov, H. Bekchanov, D. Shalikarova, S. Nurmuhamedov, I. Matnazarov, Q. Soburov, K. Yuldashev, A. Bobojonov, Sh. Nurimetov, H. Masharipova, S. Qurambayev, M. Ashurova, A. Shomurotov.

ILMIY-TEXNIK ANJUMAN DASTURIY QO‘MITASI:

Rais: “ARXITEKTURA, QURILISH, DIZAYN” ilmiy-amaliy jurnalining bosh muharriri, i.f.d., prof. **Nurimbetov Ravshan Ibragimovich**

Abu Rayhon Beruniy nomidagi Urganch davlat universitetida 2025 yil 15-16-sentabr kunlari “Qurilish va arxitektura sohasidagi innovatsion g‘oyalar, integratsiya va tejamkorlik” mavzusidagi respublika miqyosidagi ilmiy va ilmiy-texnik konferensiya materiallari kiritilgan.

To‘plamga kiritilgan maqolalar mazmuni, ilmiy salohiyati va keltirilgan dalillarning haqqoniyligi uchun mualliflar mas’uldirlar.

URGANCH SHAHAR YO‘LOVCHI TRANSPORTI INFRASTRUKTURASINI TAKOMILLASHTIRISH TAMOYILLARINI ISHLAB CHIQISH

Rajabova Oltinoy Davron qizi, Sattarov Ne‘matjon Azatbayevich

Abu Rayhon Beruniy nomidagi Urganch davlat universiteti

iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori, dotsent v.b.

nemat@6778email.ru

Annotatsiya

Mazkur tezisda Urganch shahar yo‘lovchi transporti infratuzilmasining hozirgi holati, mavjud muammolar va ularni bartaraf etish yo‘llari tahlil qilingan. Asosiy e‘tibor transport tizimini modernizatsiya qilish, qulay va xavfsiz bekatlar barpo etish, raqamlashtirish hamda ekologik toza transport vositalaridan foydalanish zaruriyatiga qaratilgan. Shuningdek, xalqaro tajribani qo‘llash orqali yo‘lovchi transportini samarali boshqarish tamoyillari yoritilgan. Taklif etilgan chora-tadbirlar amalga oshirilganda, Urganch shahri aholisi va mehmonlari uchun qulay, xavfsiz va barqaror transport tizimi yaratilishi kutilmoqda.

Kalit so‘zlar

Urganch shahri, yo‘lovchi transporti, infratuzilma, modernizatsiya, bekatlar, avtobus parki, tirbandlik, ekologik transport, raqamlashtirish, aqlli transport tizimi, barqaror rivojlanish, qulaylik, xavfsizlik.

Kirish

Urganch shahrining geografik, iqtisodiy va ijtimoiy xususiyatlari. Urganch shahar yo‘lovchi transporti hozirgi holati: Mavjud transport tarmoqlari (avtobus, marshrutka, taksi), Avtomobil yo‘llari, bekatlar va xizmat ko‘rsatish sifati, Aholining transport xizmatlariga bo‘lgan talabi. Transport infratuzilmasida mavjud muammolar: yo‘lovchi tashishda qulaylik va xavfsizlik masalalari. Eskirgan transport vositalari va texnik bazaning yetishmasligi. Transport oqimlari va yo‘llarda tirbandlik muammolari. Takomillashtirish tamoyillari. Zamonaviy transport vositalarini joriy etish. Transport bekatlari va yo‘llarni modernizatsiya qilish. Elektron chiptalash tizimi va raqamlashtirish tamoyillari. Ekologik transport (elektrobus, velosiped

yo‘laklari)ni rivojlantirish. Transport oqimini samarali boshqarish (aqlli transport tizimlari). Urganch shahar sharoitida amalga oshirish yo‘nalishlari, Mahalliy iqtisodiy va ijtimoiy omillarni inobatga olish. Transportni rivojlantirishning bosqichma-bosqich strategiyasi. Xalqaro tajribani qo‘llash imkoniyatlari. Kutilayotgan natijalar:

Yo‘lovchilar uchun qulay va xavfsiz transport tizimi.

Shahar iqtisodiy va ijtimoiy hayotining faollashuvi.

Ekologik barqarorlik va tirbandliklarning kamayishi.

Hozirgi davrda shahar transport infratuzilmasining samarali ishlashi aholi hayot sifatini belgilovchi muhim omillardan biridir. Xorazm viloyatining ma‘muriy markazi bo‘lgan Urganch shahri iqtisodiy, turistik va ijtimoiy jihatdan jadal rivojlanib borayotgani yo‘lovchi transporti tizimini yanada takomillashtirishni taqozo etmoqda. Urganch shahar yo‘lovchi transportining hozirgi holati. Shaharda asosiy yo‘lovchi tashish vositalari sifatida avtobuslar, mikroavtobuslar va taksilar faoliyat yuritmoqda. Shahar markazidan yangi turar joy massivlari va sanoat zonalariga qatnov ko‘pligi tufayli transport xizmatlariga bo‘lgan talab yildan-yilga oshmoqda. Shu bilan birga, mavjud transport vositalarining eskirishi, bekatlarning qulay emasligi hamda yo‘llarda tirbandlikning ko‘payishi kabi muammolar sezilmoqda.

Metodologiya

Maqolani tayyorlashda quyidagi ilmiy metodlardan foydalanildi:

Tizimli tahlil – transport infratuzilmasining umumiy rivojlanishi, tirbandliklar hamda piyoda yo‘laklarining o‘rni o‘rganildi.

Ekologik baholash – avtomobil chiqindilarining kamayishi va atrof-muhitga ta‘sirini baholashda qo‘llanildi.

Avtobus parkida texnik jihatdan eskirgan transport vositalarining ustunligi. Bekatlarning yetarli darajada qulay va zamonaviy bo‘lmasligi. Yo‘lovchilarga xizmat ko‘rsatishda raqamli texnologiyalarning cheklanganligi. Tirbandliklar sababli qatnov vaqti cho‘zilishi. Takomillashtirish tamoyillari.

Natijalar

Tadqiqotlar natijasida quyidagi muhim jihatlar aniqlandi:

Urganch shahar yo‘lovchi transporti infratuzilmasini takomillashtirish quyidagi tamoyillarga asoslanishi lozim:

1. Modernizatsiya va yangilanish – avtobus va marshrut parkini zamonaviy, ekologik toza transport vositalari bilan boyitish.
2. Qulaylik va xavfsizlik – bekatlar, yo‘laklar va chiptalash tizimini aholiga moslashtirish.
3. Raqamlashtirish – elektron chiptalash, mobil ilova orqali qatnov jadvalini kuzatish.
4. Aqlli boshqaruv – transport oqimlarini “aqlli svetoforlar” va monitoring tizimlari orqali muvofiqlashtirish.
5. Barqaror rivojlanish – velosiped yo‘laklari, piyodalar uchun sharoit yaratish orqali ekologik barqarorlikni ta’minlash.

Muhokama

Urganch shahar sharoitida amalga oshirish yo‘nalishlari. Mahalliy imkoniyatlar va aholi ehtiyojlarini inobatga olgan holda transportni bosqichma-bosqich rivojlantirish zarur. Xususan, eski avtobuslarni almashtirish, markaziy ko‘chalarda tirbandliklarni kamaytirish, bekatlarni yangilash va turistlar uchun qulay transport tizimini yaratish dolzarbdir. Shuningdek, xalqaro tajribadan o‘rnak olib, raqamli xizmatlarni joriy etish samaradorlikni oshiradi. Yo‘lovchilar uchun qulaylik oshadi: yangi avtobuslar va modernizatsiyalangan bekatlar orqali transportdan foydalanish yanada yengillashadi. Xavfsizlik darajasi yuqorilaydi: transport vositalarining texnik jihatdan yangilanishi, yo‘llarda aqlli svetofor va monitoring tizimlari joriy etilishi yo‘l-transport hodisalarini kamaytiradi. Vaqtdan samarali foydalanish ta’minlanadi: tirbandliklarning kamayishi va qatnov jadvalining raqamlashtirilishi yo‘lovchilarning vaqtini tejaydi.

Urganch shahar yo‘lovchi transporti infratuzilmasini takomillashtirish zamonaviy shahar boshqaruvi va barqaror rivojlanishning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Ushbu jarayonda mahalliy imkoniyatlardan oqilona foydalanish,

innovatsion yechimlarni joriy etish va aholining ehtiyojlarini qondirish ustuvor vazifa bo'lib qoladi.

Xulosa

Urganch shahar yo'lovchi transporti infratuzilmasini takomillashtirish shahar iqtisodiy, ijtimoiy va turistik rivojlanishida muhim omil hisoblanadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, mavjud transport vositalarining eskirishi, bekatlarning qulay emasligi va yo'llarda tirbandliklarning kuchayishi aholiga sifatli xizmat ko'rsatishga to'sqinlik qilmoqda. Shuning uchun infratuzilmani rivojlantirish quyidagi ustuvor yo'nalishlarga asoslanishi zarur: ekologik toza va zamonaviy transport vositalarini joriy etish, bekatlarni modernizatsiya qilish, raqamlashtirish va aqlli boshqaruv tizimlarini tatbiq etish hamda barqaror rivojlanish tamoyillarini qo'llash. Ushbu choralar amalga oshirilsa, Urganch shahrida qulay, xavfsiz, ekologik barqaror va samarali transport tizimini yaratish imkoniyati yuzaga keladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 29-noyabrdagi "Avtomobil transporti tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ–436-son qarori.
2. "Avtomobil transporti to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Qonuni. – Toshkent, 2001.
3. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 5-fevraldagi "Shahar yo'lovchi transporti xizmatlarini rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori.
4. Хоразм вилояти ҳокимлиги. "Urganch shahrida transport xizmatlarini rivojlantirish dasturi" (2023–2025). – Urganch, 2023.
5. Abdurahmonov Q.X., Yusupov M.T. Shahar transporti iqtisodiyoti va boshqaruvi. – Toshkent: Iqtisod-Moliya, 2020.